

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken

legalább egy iven

és az egyleti tagoknak

ingyen

küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)

címzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-11	1-31	1-61	1-121	1-181	1-24
		széri hirdeteskor					
		ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft
1 ¹⁰ / ₁₆	lap	14	36	70	120	160	200
1 ⁵ / ₁₆	"	7	18	35	60	80	100
1 ³ / ₁₆	"	3	9	17	30	40	50
1 ² / ₁₆	"	1	7	15	20	25	30
1 ¹ / ₁₆	"	1	90	225	440	750	10

Többszéri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 80 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szives megrendelésben világosan kérjük kitenni;
menyri helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatal
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 6 o. é. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A magnemesítésről.

I.

Szükségben terem a jó tanács s akkor világla-
nak ki a segélyforrások legtöbbjei, midőn valamely
szorult helyzet, vagy nem várt csapás az embert kö-
zönséges számításából s egyoldalú gondolkozásmódjá-
ból egyszerre kizökkenti. Az emberi természetben
rejlük már az, hogy ügyeink rendes folyásában meg-
elégszünk tevékenységünkkel, s rendkívüli esetekre
előre gondolni nem vagyunk hajlandók, de nem is
szeretünk; optimisták leszünk az első kedvező nap-
sugárnál, pedig egy kis mérsékelt pessimismus soh-
sem ártana; ez előrelátókká tenne, s bizonyára nem
hagyna némely csapás oly élénk nyomokat maga után,
ha előre gondolni el nem mulasztandottuk. A jó ta-
nácsok sem jönnének eső után köpenyegül, ha min-
den dolgunknak mindkét végét szemügyre vennők s
ha magát a meglevő jót is olyannak tekintenők,
a minék természetszerű ellensége van a jobb-ban.

Midőn az 1863-ki aszály megtagadta országunk
legnagyobb részében a termést, az utána következő
években nem egy munka s nem egy értekezés fog-
lalkozott a kanalizáció kérdésével, hogy hogyan és
miként lenne termékeny alföldi rónaságunk az idő-
járás ily kedvezőtlen szélsőségeitől jövőben függetle-
nithető. S most, midőn egy évtizeddel később a roz-
da tette tönkre a kedvező auspiciumok közt megin-
dult főterményünk tenyészetét, s az ehhez kapcsolt

legjobb reményeket, az országos panaszok közül fel-
merülnek a vizsgálatok eredményei, a jó tanácsok
közkezen forognak s körülbelül tájékozva vagyunk a
baj okairól s azon módokról, a melyek segélyével
jövőben ezen bajt korlátozni képesek lehetünk. —
Azonban mindazon hasznos tudnivalók, melyek ezen
alkalmakból közvagyonná lettek, post festo jöttek
s csak is a jövőben vehetjük hasznukat; holott ha
idejekorán az eshetőségekre gondolunk, a szükséges
ismeretek és utmutatások is korán nyilvánulnak s
nehéz időkben aligha maradunk tanács nélkül.

E csekély s talán fölösleges — (mert mindenki
által ismert) észrevételeket fel kellett hoznom azért,
hogy ha valakire, ugy a gazdára nézve szükséges éber-
ség és körültekintő figyelem fontosságát kiemelhes-
sem, mely szerint ő az adott viszonyok között a nem
adottak de megszerezhetőkre is gondoljon
s oda törekedjék, hogy a mint azt kora is kívánja,
de a maga érdeke is követeli, a jónak birásán ki-
vül a jobbnak elérésére jusson s valamint maga
tökélyesbül, ugy tökélyetesebbekkel is foglalkozzék.

Hogy a meglevő jók s kielégítő anyagok s tár-
gyak mellett sem odázhatja el a gazda a jobbakra,
a jobban kielégítőkre való törekvés hajlamát, ez mig
egy részről a milyen ésszerű, más részről épen oly
parancsoló követelmény is. — Hol is lenne számára
előmenetel, hol fakadna gyarapodás, ha nem ezen
törekvéshez való alkalmazkodásban? — Tér és időben

él ő, melyeknek határai tevékenységi körét kijelelik, s e körnek legpontosabb betöltése nyujt számára lét-alapot; — változó viszonyok közt, a melyekhez való alkalmazkodása, majd természet követelte ellenszegülése tarthatja őt meg helyzetében; — haladó korban s végre örökös üzletben, mely mindkettő éberséget s tökélyetesebb eljárást követel. — Ha már most követelmény az, hogy mindenütt és mindenben a jobbat keresse és kövesse, annál érvényesebb lesz e törvény ott, a hol oly átalakulásokról és eljárásokról van szó, melyeknek kiviteléhez tőke nem, hanem csak jóakarat, melyeknek folytatására nem megfeszítő munka, hanem csak csöndes kitartás válik szükségessé.

Sok nagy és körülményes eszközlést láthatunk ma már a gazdasági javítások s beruházások terén, melyeknek keresztülvitelénél a tőke nem kevésbé volt igénybe véve, mint a munka és ismeret, s melyeknek fenntartása e három tényező állandó közreműködését kívánja meg, hogy a viszonyok szerint jövedelmező és háladatos lehessen. — Az ily nagymérvű javításoknak azonban kimért helyük, mondhatnók: zárt körök van s bizonyos, hogy csak ott vihetők ki észszerűen, a hol a nemzetgazdasági viszonyok azok létesítését indokolják s fönntartásukat biztosítják. — Sok példából láthatni, hogy nagyobb javítások tönkre is tehetik a birtokost, ha ő mintegy korát megelőzőleg a nemzetgazdasági viszonyok alakulásainak figyelmébe nem vétele mellett tette meg befektetéseit. — A hol a kor valamely követelmény kivitelét kívánja s a kapcsolatos viszonyok a kivitelre és fenntartásra megérettek, ott a nagyobb mérvű eszközlések mintegy parancsólólag követelik létesítésüket s létesíttetnek is. — De hány oly kisebbmértű javítás pang még nálunk, mely tőkét alig kíván, hány oly jó eljárás szünetel, vagy meg sem kezdetett, mely jelentéktelen látszata mellett jelentékeny haszonnak lehetne kutforrása, a melyek mind oda szolgálnának, hogy gazdaságunk jövedelmezőségének megszilárdítását, állandósítását eszközölnék s alapul szolgálnának azon tér konsolidálásához, a melyen a jólét épül!

A kisebb és olcsó javítások, az okszerű és jutalmazó eljárások közül kiemelni szándékozom ez alkalommal egyet, mely a mily szükséges, ép oly jutalmazó is s a melynek kivitele módjában áll minden gazdának s ez: a kulturnövényeink m a g n e m e s i t é s e.

Hogy műveleti növényeink közül csak azok magjainak nemesítésére törekedhetünk, a melyeknél a

termelési célú csakis a magvak nyérése képezi, ez magyarázatra nem szorul; mert más növényeknél a levél, másoknál ismét a gyök, virág, gyümölcs, szár s más részek képezik a termelési célú s ezen esetekben a megfelelő növényrészek fejlesztése képezendén a feladatot, a minthogy ezeknek példáit a kertészet és gyümölcészet terén tisztán szemlélhetjük.

Hogy a magnemesítésnek fontosságát mily érvek támogatják, azt később van czélom körvonalozni; most csak azon önkényt támadó kérdésekre kell megfelelnünk, a melyek társalgásunkban mintegy fölvetik magukat s melyek oda mennek ki, hogy lehetséges-e, és pedig sikerrel hatni a magvak nemesítésére, szükséges-e, vagy indokolt-e ebbeli törekvésünk, s végre melyek azok a módok, a mik szerint leg sikeresebben járhatunk el a nemesítéssel.

Nem hiszem, hogy az első kérdésre sok bizonyítató választ kell adnom. A gazda előtt nyitva áll a természet könyve, melyből a figyelmes észlelő kiolvashatja azt, hogy a szerves lét egyénei átalakulásokra képesek s majd előnyös, majd hátrányos tulajdonváltozásokon mehetnek át, a mint a külviszonyok s az egyéni képesség majd ez, majd amaz változásra jobban befolyanak, illetőleg a hajlamot felköltik s fokozzák. — Az elkorcsosodás, mit a gazda többször szemlélhet, mint a javulást, világos bizonyítéka annak, hogy egyes tulajdonoknak, képességeknek fejlesztésére a szerves lények alkalmasak, valamint szintén már meglevő tulajdonaik, képességeik fogyatkozására sőt elvesztésére is. — Az átalakulás, átidegenülés míg a szabad természetben folyton foly, addig az emberi befolyás, a tudatosan eszközölt hatások szintén új tulajdonok felköltését, vagy a már meglevő képességek fokozását célozhatják. — Az emberiség egyes állatfajoknak tulajdonait, egyes növényeknek használhatóságát iparkodott fejleszteni megfelelő hatások gyakorlásával s a célba vett tulajdonok állandó jelenlétét, vagy a használhatóság magasabb fokát n e m e s s é g n e k jelezte s így jutott birtokába oly állatok s növényeknek, melyek már egyes tulajdonaikban saját törzsükből kiváltak s ős alakjaiknál összehasonlíthatlanul tökélyetesebbek lettek. — A tulajdonok fejlesztésére irányuló hatások alatt s a már kivált tulajdonu egyedek felkarolásával s ezeknek a jövő tenyésztetre való felhasználásával lehetségessé válik tehát a nemesítés, mint a hasznos tulajdonok magasabb s állandó összegének biztosítása, úgy az állatok, valamint a növényeknél is.

Az új tulajdonokat fölvevett, vagy meglevő tulajdonaikban tökélyesbült egyének természetesen kiválnak fajtatársaik közül. — Ezen kiválás nyújtja a tenyésztő kezébe az anyagot egy jövő jobb állomány létrehozására. A kiválás tudtunkon kívül is foly a természet szerves lényeinél s az állat- és a növényvilágban számos példa áll előttünk az öntudatlan kiválasztás igazolására. Így pl. Darwin utal azon nagy fejlettségre, melyet kerti növényeink mostani alakjai, szemben a régiekkel elértek, melyeknél az öntudatos kiválasztás is működött, de az öntudatlan kiválasztás juttatta át azokat korunk azon részére oly alakokban, midőn belőlük a gondos tenyésztés sikere még szembetűnőbb s tökélyetesebb terményeket varázsolt elő. A változásoknak azon nagy mennyisége, mely kulturnövényeikben lassanként és észrevétlenül felhalmozottat — mondja ő — fejt meg azon ismeretes tényt, hogy mi most igen sok esetben nem vagyunk már képesek a vad anyanövényt felismerni és így megjelelni, hogy honnan származtak már a legrégebb idők óta mivelte növények. — Azonban a természetnek lassu átalakítására nem bízhatjuk ma már a tökélyesbítés munkáját, hanem utmutatása szerint a kiválasztást magunknak kell végeznünk, hogy gyorsabban jussunk el jobb eredményekre. A rendszeres kiválasztás, helyet nyert már korábban az állattenyésztésben s kitűnő sikerre vezet a növénytermelésnél is. Disz- és haszonnövényeink mostani teljessége a kiválasztás által éretett el s szintén Darwin hivatkozik arra, hogy ha a mai virágokat a 20—30 évvel ezelőtt készült rajzokkal összehasonlítjuk, bámulatos nemesedést veszünk észre. — Mindezekből nyíltan áll előttünk a tény, hogy műveleti növényeink nemesedésre képesek s a nemesítést a tökélyetesen kifejlett ismert tulajdonu egyének kiválasztása, fenntartása s tovatenyésztése által eszközölhetjük sikeresen.

V. S.

A bécsi nemzetközi gazdasági és erdészeti congressus.

1873. szept. 19—25.

A bécsi világtárlati Yuri-Pavillon nagyterme szept. 19—25-ig — reánk gazdákra nézve igen fontos eseménynek volt színhelye — mert itt nyílt meg, itt tartott meg az első nemzetközi gazdasági és erdészeti congressus, melyre vonatkozólag méltán el lehet mondani azt, hogy Ausztria büszke lehet reá, miszerint e congressust létrehozni sikerült, mert habár eme congressus határozatainak eredményét, csak a jövő reményekint jelezhetjük is, mind-

azonáltal, ma még magát eme congressus létrejöttét; — amaz, e részben oly rég táplált remény teljességét is: hogy a mezei gazdaság általános nemzetközi fejlődésének útjában álló akadályok, s annak fejlődését előmozdító teendők fölött, egy nemzetközi congressus tanácskozott már, mint eredményt kell tekintenünk; mert az egy jövő, világra szóló eszmének az érdek egység, az érdek társulás, nemzetközi felkarolásának csráját rejt magában!

A congressust, mely mintegy 300 tagból állott, szept. 19-én délelőtti 10 órakor Chlumeczky osztrák minis-ter, a következő beszéddel nyitotta meg:

Uraim! Szabadjon önöket üdvözölnöm, s önöknek köszönetet mondanom azért, hogy meghívásomat enyien s oly szívesen követték. A világtárlati vállalkozás már kezdetétől fogva feladatának tekintette, hogy a nemzetközi eszmecsérét, a gazdasági téren is létesítse, és így a mezei gazdaság és erdészetről sem felejtkezhetett meg. A kiállítási comissió elnöke Rainer Főherceg ő fensége a jelen congressus vezetését az én kezeimbe tette le. S megval-loom, e megtisztelő megbízás telyesítését, nem minden ag-godalom nélkül fogadtam el, mert habár elkeltt ismer-nem, hogy hasonló kedvező alkalma a nemzetközi érint-kezésnek alig ha fog egyhamar előfordulni, és azok gya-korlati értékesítésére aligha fog jobb alkalom kínálkozni mégis másoldalról nem volt ismeretlen előttem az sem, hogy épen e téren rendkívül sok nehézséggel kell megkü-zdeni, ám de azon részvét, melylyel eme vállalat minden ol-dalról találkozott, eme félelmemet csak mihamar mint alaptalant tüntette fel, mert a meghívást, mely a congres-sus érdekében kibocsátva lett, s mely a testvér Magyar-országban azonnal örvendetes viszhangra talált, minden kormány a legelőzékenyebben fogadta, és ennek köszön-hetjük, hogy Belgium, Brasilia, Németország, Franciaor-szág, Olaszország, Németalföld, Oroszország, Schwéd-és Norvégországok, továbbá a Schweitz és Osztrák-Magyar-ország — hivatalos küldöttek által van a congressuson kép-viselve. Ezen kívül vannak résztvevők az argentin köztársaságból, Chiliből, Chinából, Dániából, Angliából, Japán-ból, Monacóból, Törökországból, Romániából, Egyptom és Tunisból, az amerikai köztársaságból, Uragvaj és Portu-galliából. Miért is kötelezve érzem magamat, ez alkalom-mal e vállalat támogatásaért az illető kormányoknak kö-szönetemet nyilvánítani. S miután e tárgyalásra kitűzött kérdések a küldöttek osztatlan tetszésével találkoztak, eb-ben kezességét látom előre is a congressus gyakorlati eredményének.

Magam is azt hiszem ugyan, hogy e tekintetben a várakozást igen magasan hangolnunk nem szabad, mert hiszen a congressustól a felvetett kérdések végérvényes megoldását várni épen oly kevésbé lehet, mint az aján-lódó rendszabályok azonnali foganatosítását, de már az által is sok leendő téve, ha ily nemzetközi areopagban bi-zonyos kérdéseket illetőleg, általános nézetek lesznek meg-állapítva, míg más kérdésekre nézve viszont, a kormányok együttes eljárásának szüksége, nélkülözhetlensége lesz hang-

sulyozva. Mig azután amaz iránybani megállapodások által a meglevő — vagy czélba vett intézkedések s intézmények bece fog fokozódni, — itt a kísérleti állomások és statisztikai munkálatokra gondolok, — addig amaz iránybani határozatok viszont arra fognak szolgálni, hogy a kormányok feladatát a törvényhozás terén megkönnyítsék, mert hiszen látjuk, hogy például az erdők védelme és a madarak oltalmazására vonatkozó kérdéseket illetőleg, mélyen gyökerező előítélet és szokások eltávolítására van szükségünk, s a törvényhozás gyengének látszik előttem ilyenmü törvények létrehozására, s a végrehajtó hatalom nem elég erősnek azok keresztülvitelére, mig csak az illető körökben ilyenmü rendszabályok szükségességének érzete el nem terjed. Ezen érzületet felébreszteni, terjeszteni és megerősíteni, ez egyike ama szép és nagy feladatoknak, melyekre a congressus, előttem hivatva lenni látszik. Reméljük, hogy sikerülni fog az így kitüzött czélt elérnünk, és ekkor elmondhatjuk, hogy egy nagy lépést tettünk előre. De biztosak lehetünk ekkor a részben is, hogy azon utat, melyre ma réá lépni megkísérlettük, utódaink többé el sem fogják hagyni, utját a szabad vélemény kicserelésének a kormány képviselői és a mezei gazdaság és erdészeti szakemberei között, valahányszor nemzetközi fontosságú kérdések kölcsönös megoldásának szüksége merülni fel!

Erre felemlítvén maga az elnök, miszerint a congressus tiszteletbeli elnöksége br. Liebig Jusztus — a nagy vegyésznek — volt szánva, ki azonban időközben elhalálozván az irántai tiszteletnek a congressust azáltal hiszi leginkább, a legméltóbb kifejezést adni, ha a tiszteletbeli elnöki szék betöltetlen marad — mit a congressus elfogadván s a nagy halott iránti tiszteletét az egész gyűlés felállás által jelezvén, néhány napi érdekü közlemény tudomásul vétele után, a gyűlés áttért a kitüzött kérdések elsejének tárgyalására.

I.) Az első kérdés, melynek bevezetésére a Schweitz rendkívüli követe s felhatalmazott ministere Tschudi ur lett felkérve — következőleg hangzott: „Miféle rendszabályok volnának megállapítandók a mezei gazdaságra nézve hasznos madarak védelméről?” Miatán a tárgyalások egész menetét e lapok köre apróra közleni nem engedő, csupán annyit kívánok itt (és a következő kérdéseknél is csak enyire lehet kiterjeszkednünk) meg-

emliteni, miszerint e nagy horderejü kérdéshez, a bevezetőn kívül még Dr. Brehm, (Hamburg) Van der Staten (Brüssel), Dr. Blomeyer (Leipzig), Gr. Bossi Fedrigotti (Roveredo), és Dr. Settegast (Proskau), és Mitterdorf (Petersburg), szólottak, — mire a tárgyalás befejeztvén, az elnök az indítványt tevő urakat felkérte, hogy egy bizottmányá alakulván, a másnapi ülésbe együttes indítványt nyujtsanak be. A szeptember 20-án tartott második ülésben azután, mielőtt a második kérdés tárgyalás alá vétetett volna, Tschudi ur felolvasta az első kérdést illető indítvány formulázására kiküldött specialis bizottmány együttes indítványát, mely így hangzik:

„A nemzetközi gazdasági és erdészeti congressus határozta, miszerint a cs. kir. osztrák kormány kéressék fel, hogy a mezei gazdaságra nézve hasznos madarak oltalmazását nemzetközi szerződések által, minden európai államnál biztosítani törekedjék, a következő megállapodások alapján:

1) A rovarrevő madarak fogdosása és lelövődözése egyáltalában tilos.

2) Kivánatos, hogy a kimélendő madarokról, egy specialis szakértőkből álló nemzetközi bizottmány egy lajstromot állítson egybe.

3) A nagyrészben magvakkal táplálkozó madarak fogdosása a márt. 1-től szept. 15-ig tartó tilalmi időszakot kivéve, meg van engedve.

4) A madaraknak, fogdosása hurkok és csapdákkal, valamint léppel is egyáltalában tilos.

5) A tojások és fiókák kiszedése, valamint bármiféle madarak fészkeinek, kivéve a kártékony madarakat, — elszedése tilos. A kérdéses kártékony madarak lajstromainak összeállítására szintén ama specialis bizottmány feladatahoz tartozand.

6) A rovarrevő madaraknak, élve vagy holtan való árulása minden időben egyiránt tilos, valamint más madarak árulása is a tilalmi időszak alatt, s a tilalom a madárfészkek árulására is kiterjed.

7) A fentebbi szabályok alól kivételt csupán a tudományos czélból történő gyűjtések képeznek.

Eme határozat tulnyomó többséggel el lett fogadva. Mire a gyűlés a második kérdés tárgyalására tért át.
(Folytatása és vége a jövő számban)

Kodolányi Antal.

T Á R S A L G Ó.

Világkiállítási levelek.

XVIII.

(G. V.) A magyarországiakkal szemben két sorban Oroszország lovai foglaltak helyet; szám szerint 44 drb, melyek között első sorban Miklós nagyherczeg és Sanguszko herczeg tschesmenkai ménese az arabsvért és Orloff-trabert nagyrészét kitünő példányokban mutatja be — délutánonként az erdelti orosz hármass fogatot — „troika“ — szemléltette a nagyszámu néző közönség, a középső ló villára van fogva és üget, a két szélső vágtat és fejét a meg-

felelő irányban kifelé tartja, a bakon óriási orosz kocsis négy gyeplő szárral kormányozza a gyönyörű fogatot. A Sanguszko ménese már a XVII században létezett és azóta többször eredeti arabok beszerzése által vérében megújult; a tárlaton kizárólag kanczák által volt képviselve, melyek a ménese régi hirnévét fényesen igazolták. Obolensky herczeg Ochotnikoff és Bardin urak Orloff-trabereket állítottak ki; az állatok mondhatni majdnem kedvezőtlen benyomást gyakorolnak a nézőre mindaddig, mig a kocsi fogva kitünő használati képességökről gyakorlati bizonyosságot

nem tesznek. A magánosok közül megemlítjük még Mazourine-t, ki a nemzetközi üggető verseny alkalmával két lovával az első és negyedik díjat elnyerte.

Kiváló figyelemben részesültek az eredeti arabs lovak, melyeket egyrészt Sefer pasa, másrészt Arthur bey mutattak be, az elsők közül kitűnt egy 9 éves legyeszürke mén, a bey lovai közül egy szyriai származású nyerte el a pálmát, mely mint halljuk az olasz király számára meg is vétetett.

Az olasz állam csak 6 drb ménnel jelent ugyan meg, de e néhány állat is eléggé mutatta azon kiváló gondot, melyet az olasz földmívelési ministerium az államménesekre fordít.

Franciaország 35 drb lova ugyanegy kiállító istálló-jából került ki t. i. a de la Ville uréból, ki hazája északi részében — departement Calvados — jelentékeny lótenyésztést gyakorol. Kiállítása kettős érdekek birt: egyrészt mert minden darab a jelenleg — sit venia verbo — divatos anglo-fajtához tartozott; másrészt mert annak minden egyes példánya eladó volt. De la Ville ur az anglo-normaunt a legkülönbözőbb vérfokokokban mutatta be, melyeknek hitelességét bona fide el kell hinnünk, valamint azt is, hogy ő minden lovat saját maga tenyésztett. Bár mint álljon a dolog, tény, hogy egyes példányok kivalóan szép, arányos és erős testalkattal bírtak, és bár az üggető versenyen a rövid uton erős unszolás daczára sem fejtettek ki különös gyorsaságot, de mint hisszük tartós alkalmazás mellett itteni versenytársaikat valószínűleg tulszárnyalnák, továbbá kitünőségük mellett bizonyít az is, hogy az osztrák monarchiának egyik kitünőbb lóismerője, tábornok Mengen Nándor (hajdan mint ezredes mezőhegyesi parancsnok) 16 mént és 2 kanczát átlagosan darabját 2400 forinton az osztrák állami méneselek részére megvásárolt. A tenyésztési cél itt első sorban jó gazdasági lovak előállítására mi viszonyaink átlagában az anglo-normannokkal könnyebben elérhető, mint a nehéz és kényes clydesdale-i vagy percheron-nal.

A német állam aránylag kevés képviselőt küldött, a magán méneselek épen nem, az államméneselek csak mérvben vettek részt. Az utóbbiak közül a porosz Trakehnen ménes 3 mén és 3 kancza, a Frigyes Vilmos ménes 1 mén és 2 kancza, a graditzi végre 2 mén és 1 kancza által volt képviselve, köztük a híres „Vorwärts“, az ifjabb nemzedék közül „Flugel“, „Birdbolt“, „Mazarin“ (5 éves 17½ markos) és a versenylovak egyik gyöngye a „Soll und Haben“ kancza. Württembergből a weili ménes volt representálva, három mén és három kancza által, köztük a telivér arabs 11 éves Tajar V. vivta ki a szakértők osztatlan elismerését, mely tökéletesen megfelel azon kívánalmaknak, melyekkel a continensen tenyésztett arabokkal szemben fellépni szoktunk. Az ifjabb nemzedék — relata refero — nem mindenben elégti ki a méltányos igényeket és így a weili ménes hanyatlásáról kerülgő hírek szomorú valósulásra találnak! Megemlítendő még Nitschwitz 8 éves arabs telivér ménje, mely jelentéktelen hibáitól eltekintve, mint tenyészállat kész vevőre talált, és a Schmidt testvérek pompás és erős oldenburgi ménjeik.

Számra és jelentőségre nézve legmértőbben az osztrák tartományok voltak képviselve, mely szép eredmény az udvari s állami méneselek, a gazdasági egyletek és az egyesek buzgó áldozatkészségének és közreműködésének köszönhető! A steier lótenyésztési egyesület p. o. 28 lovat állított ki oly módon, hogy az uti költségeket ide s vissza fedezi, a helypénzt fizeti és az egyes tulajdonosoknak naponta 5 forint kárpótlást fizet — csakis így volt lehetséges a kis gazdák tenyésztését is megfelelően bemutatni!

A cs. k. földmívelési ministerium anglo-arab angol félvér és spanyol vérű lovakkal szerepelt, melyek a radautzi és piberi méneselekben tenyésztetnek, különösen szerencsés combinatio gyanánt az anglo-arab tünt fel. A felső austriai ménes állomások ménjei közül a 8 éves „Jupiter“ tünt ki, a kladrubi ménes angol és a lippizai spanyol tenyészete általános elismerésben részesültek. A kiállító egyesületek közül a karinthiai kizárólag noriai fajtát, a bécsi közép nehézségű különböző vérű lovakat, a steier pompás pinzgauikat, végre a salzburgi nehezebb és könnyebb noriai igás lovakat. A számos magán kiállító közül csak Dzieduszycki grófot említjük meg, mely galicziai telivér arabs tenyésztéséből 24 nem egytől egyig kifogástalan, de nemesvérű lovat állított ki.

A nemzetközi jury négy osztályban végezte feladatát: I. a félvér tenyész paripa és vadász lovak megbírálására; II. a telivér tenyész paripa és vadász lovak megbírálására; III. hintós, könnyebb kocsi-és pony lovak megbírálására; végre IV. noriai fajta, egyáltalában nehéz tenyész- valamint könnyebb és nehezebb igás lovak megbírálására. Magyarország aránylag sok jutalmat nyert, névszerint mindhárom államménesünk — Bábolna, Kisbér, Mezőhegyes — és a debreczeni ménes diszokmánnyal tüntettek ki; érdemeiket nyertek Gróf Andrassy Gyula, Appel Gusztáv, Gróf Waldstein János és a Zichy grófok; elismerő oklevelet Gróf Andrassy Aladár és Szüllő Géza. A közreműködők érdemből hazánkban öt jutott: három a ménesparancsnokoknak, egy a Zichy grófok lovászmesterének, egy Szücs Mihálynak, a debreczeni ménes derék kezelőjének.

Hernyópusztítás.

E lapok 36-dik számában egy B. Bocsárd, 1873. szept. 11. keltezett, levélből olvassuk egyebek között, hogy nevezett helység határában a hernyók a gyümölcsösöket gyümölcsérés idején pusztították le s egyszersmind az erdőket is fenyegetőleg megtámadták.

Levélíró: K. Gy. ur, az ivadék (apró hernyók és peték) sokaságából ítélve tudósítása végén aggodalmát fejezi ki az iránt, hogy ezek az erdőnek mégnagyobb mérvű pusztulását idézik elő. S valóban aggodalma jogosultnak is bizonyulhat, mert habár egy váratlanul és rögtön beálló erős hideg jóformán meg szokta ugyan tizedelni az ivadékot, de a hideg napok normalis bekövetkezése mellett a legnagyobb rész mohába, haraszt alá, hernyófonadékkal körülhálózott levelek közé sat. elrejtí magát s jövő tava

szon újra kezdi, illetőleg folytatja pusztítását, tovább fejlődik s a hernyóéletnek kedvező időjárás mellett, azon évben két rendbeli költést is ereszt, miáltal fájának messés elszaporodását idézi elő. A most jelzett hernyó is másodköltésből ered; erre az idei tartós meleg nyár igen kedvező volt.

Jó szolgálatot tett volna levélíró K. Gy. ur ha a hernyófajt megnevezi, vagy annak ismertető jeleit egészen körülményesen leírja. Legyen azonban bármelyik fajta: feladatunk hogy pusztítsuk és veszélyes elszaporodását lehetőleg megakadályozzuk s e részt az eljárás a különböző fajoknál is legnagyobb részt azonos.

A hernyókat fekete szappan-oldattal (szappan lével) vagy erős luggal való megfecskenkezés rögtön előli. A moha, haraszt sat. alá rejtőzött hernyókat télen ezen anyagok felkaparásával, szétbolygatásával semmisíthetjük meg; e célból sertésnyájak beeresztése is hasznos. A petéket a fák kérgéről levakarjuk, a lombcsomókkal együtt leszedjük és megégetjük. A megtámadott erdőrészeket a bántatlanoktól árkokkal, nyiladékokkal elszigeteljük sat. Hogy a hernyókat és bábubókat miként semmisíthetjük meg, az e lapok 18-dik számában, a „bucus pohók“ leírásánál körülményesebben is adva van.

A hernyóirtással járó teendők semmiesetre sem tartoznak a kellemesebb foglalkozások közé s a rovar nagyobb mérvű fellépése esetében néha felette költségeseknek, sőt kivihetetleneknek is tetszenek. Ámde a kár, mit erősebb hernyópusztítások okoznak, kivált ha a pusztítás 2 — 3 egymásutáni évben ismétlődik, rendszerint 10-szer vagy 20-szor is fölülmulja azon költséget, melylyel a pusztításnak — ha ideje-korán és erélyesen fellépünk — elejét vehettük volna. Néha felületes vizsgálásnál egy néhány fán meglátván a hernyókat, azt hisszük, hogy az egész erdő el van lepve, holott igen sokszor csak kisebb területet támad meg s némelyik fajnak épen természete, hogy tömött csapatokban összetart, s így könnyen körülszigelhető és kiirtható.

Lépett-e fel hazánk más vidékein is a másodköltésű hernyó pusztítólag, vagy sem? erről nincs tudomásunk; s hogy ott, a hol az előttünk fekvő levél szerint valóban fellépet, megtétetett-e a főntebbi véd-és irtó intézkedések valamelyike, vagy legalább szándékban van-e? ez az ismételve idézett levélből nem tűnik ki; pedig csupán azal, hogy panaszunkat előadjuk a bajon egyáltalában nincs segítve. —

Székely Mihály.

Pályázati hirdetés.

A magyar-óvári felsőbb gazdasági tanintézetben az erdészeti előadására rendszeresített segédtanári állomás f. é. october hó 15-én betöltendő lévén, ennek elnyerésére pályázat nyitattik:

Pályázó tartozik mellékelni: eddigi elméleti és gyakorlati tanulmányait, igazoló életleírását (curriculum vitae) és bizonyítványait, tartozik továbbá kimutatni az erdészeti-

nek egy felsőbb intézetben való előadására képesítő általános és szakbeli képzettségét; — magyar és német nyelvben való előadási képességet, keresztlevelét, és esetleg irodalmi működéséről szóló adatokat. Oly pályázók, kik az erdészeten kívül egy vagy más természet-tudományi szakban kiváló ismeretekkel bírnak, a többiek felett előnyben részesülnek.

Az állomás ideiglenes, s az illetőnek végleges alkalmazása, működésének sikerétől tétetik függővé.

Az állomással 800 frt. rendes fizetés, — 150. később 200 frt. tandíjostalék átalány, — és szabad lakás élvezet. vagy 150 frt. lakbérátalány-ból álló javadalmazás van összekötve.

A folyamodások legkésőbb f. é. october hó 30-ig a m. óvári gazd. felsőbb tanintézet igazgatóságához küldendők be.

Budapesten, 1873. szeptember hó 30-án.

A földmívelés-ipar-és kereskedelmi m. k. ministeriumtól.

Szőlészeti statistikai kimutatása

a mezőségi borvidék marosi kerület helységeinek.*

(Folytatás.)

49. Mező Pete (Tordamegye). Van 3 hold szőlője, agyag talajon, karikás mívelés alatt, kerül holdja 64 forintba; terem 19 akó jó bort holdanként, mely elkél helyt.

50. Mező Bánd (Marosszék). 29 hold, 1475 □ öl szőlőterülettel bir, agyag talajon, hazai vegyes faj szőlőkkel, karikás mívelés alatt. Míveltetése kerül holdanként 80 forintba; terem holdja 24 akó kitünő bort, elkél helyt, 1871-ben 5 frton, 1872-ben 10 forinton akoja. Van mintegy 200 hold területű szőlő termelésre alkalmas helye.

51. Bergenyé (Marosszék). 11 hold, 1186 □ öl területű szőlővel bir, hazai fajokkal, karikás mívelés alatt, mely kerül 61 forintba; közönséges bora elkél helyt akonként 4 forinton.

52. Gerend Keresztur (Tordamegye.) 51 hold, 602 □ öl szőlő területtel bir. Mívelési mód a karikás, mely kerül holdanként 70 frtba. Terem 24 akó jeles bort. Itt egy gyönyörű 8 holdas riesling új ültetvény vonja magára az ember figyelmét, hol az ültetések igen jól fogamzottak. Ezen szőlőtelep a Br. Kemény István uré, ki nem csak Csombordon mutatta ki szőlészeti esmeretét, hanem itt is az iránti előszeretetét, fáradhatatlan szorgalma jelét. Ki minden idejét ily tevékenységgel kívánja töltetni, ki hazánk anyagi jollétének felvirágzását enyire szívéen hordja, az bizton számíthat az utókor hálájára!

53. Mező Órke (Tordamegye). 60 hold vegyes hazai faj szőlővel, melyből a nagyrész piros bakator. Ezt gróf Kemény Farkas 1796-ban hozatta samosági birtokáról és itt szépen diszlik. Mívelési mód a karikás, mely kerül

*) Tárgyhalmaz miatt e cikk folytatását csak most közölhetjük.

holdanként 72 forintba; terem 24 akó jeles bort, elkélt Tordán 1871-ben akója 5 forinton, 1872-ben 10 forinton.

A fenti összegben van gróf Spanochi urnak 9 hold rendszeresen beállított rajnai riesling, oportó és som új ültetvénye.

54. Mező Szt. Jakab (Tordamegye). 1 hold 156 □ öl vegyes szőlő ültetményvel bir, agyag talajon, karikás művelés alatt, kerül holdja 88 forintba; terem 18 akó jeles bort, elkél helyt.

55. Mező Fráta (Kolozsmegye). 10 hold vegyes szőlő ültetményvel agyag talajon, karikás művelés alatt. Kerül holdja 80 forintba; terem holdanként 20 akó kitünő bort, elkél helyt. Van a frátai határon 300 holdra menő kitünő fekvésű szőlő hely, — gr. Bethlen István és gróf Vass Albert tagjaiba.

56. Berkenyes (Kolozsmegye). 23 hold vegyes hazai szőlő ültetvényvel, agyag talajon, karikás művelés mellett, kerül holdja 85 forintba; terem 20 akó kitünő bort, mely elkél akónként a tulajdonos állítása szerint 20 forinton.

(Folytatása köv.)

EGY VELEG

* A musterjedés történetéhez. — Érdekes adatul szolgálhat azok számára, kiket az erjedés tanulmányozása foglalkoztat. — Ismert dolog, — ugyanis — hogy az erjedés alkalmával a bor illatrészeiből és szesztartalmából veszít. Legujabb kísérlet nyomán sikerült az elillant mennyiséget meghatározni, mely 400 erdélyi veder mustnál 1 fertálnál több, — 40 foku és igen illatos szeszt szolgáltat. Ebből kiindulva: ha a bor egyszeri — zajos — erjedésénél ennyit veszít lelkéből, mennyire fokozódhatik az a további ismételt erjedéseknél! Pedig valószínű, hogy

egy második erjedés a veszteség arányát fokozni fogja, miután ekkor a borban már sokkal több elkészült szesz és kifejlődött bouquet van, tehát a többlől többet is veszíthet, mint vesztett akkor, midőn az első erjedés még csak fejleszteni kezdé a leendő bornak e kincseit! Egy okkal ismét több: hogy mustunknak első — zajos — erjedésénél alkalmat nyujtsunk, fontos munkájának teljes végezhetősére, — az az: forrhasson ki tökéletesen! S miben áll e művészet? — egyszerűen a kellő — 16 és 20° Reamur — hőmérséklet előállításában!

* Az „Early rose“ burgonyáról. A földművelési minister tavaly és az idén osztatott ki többféle burgonyát kísérlettel végett; ezek között az „Early rose“ nevű burgonyát is; egy kísérlet tevő tehát a ministeriumhoz jelentést tett, melyet a mostani körülmények közt, midőn a közönséges burgonya kevéssé ígérkezik sikerülni, közölni czélszerűnek látunk: Folyó év april 5-én kertemben egy lóherével bevetve volt, de ősszel felásott, és tavasszal újból ugarolt táblába „Early rose“ burgonyát ültettem el. Esőt nem várhatván, hogy a gumók elég nedvet kapjanak, folyó évi sept. 5-én folytonos szárazság mellett, az „Early rose“ burgonyákat — mit sem reményelve kiásattam, és meglepetésemre a legszebb, legegészségesebb termésnek örülhetek, ugyanis az elvetett 15 font gumó után termésem 276 fontot tett. — (= 18 mag.) Minél fogva ezen fajt, mint legkorábit, az itt ültetni szokott fajoknál tulnyomólag legjobbnak tartom, és kívánatos lenne — hogy az „Early rose“ burgonyafaj általánosan tenyésztessek, minek előmozdítását a nyert mennyiségnek részletenkinti elosztásával kötelességemnek tartandom. Lugos, 1873. sept. 7. Makay Sándor. — E jelentéssel kapcsolatban mi is felhívjuk mindazon t. urakat, kik ez év tavaszán a földművelési ministerium „Early rose“ burgony

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár	napja	Egy osztrák méro 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl tűzifa	1 font marha hus
		tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma		
ára krajzárokban										
Kolozsvár	october. 9	660—670	676—684	316—324	124—136	256—264	150	130	1000	22
Nagy-Várad	septem. 9	520—700	450—490	380—430	150—170	440—500	105	80	950	24
Maros-Vásárhely	septem. 25	500—550	450—470	380—400	120—140	—	220—240	150	1100	18
Károly-Fehérvár	septem. 20	580—590	425—450	420—430	160—175	—	170—175	100 130	1000	20
Nagy-Szeben	septem. 9	620—687	547—600	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	septem. 5	454—708	585—600	434—468	154—160	550—560	—	—	—	20
Besztercze	septem. 2	540—600	490—520	380—400	100—110	440—460	120—160	80—100	750	20
Nagy-Enyed	septem. 17	580—620	440—460	400—440	120—130	—	190—200	40—50	1100	16
Szamosujvár	septem. 25	550—620	420—440	420—440	110—130	—	180—200	40—50	1100	16
Deés	septem. 12	600—620	500—540	400—420	100—110	—	160	50	1200	20
Torda	septem. 23	600—640	580—600	420—440	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 76 frt — kr. Ezüst árkelet 10.73.

Bécsi marhavásár: Felhajtott összesen 5799 drb hizó ökor. — A forgalom élénk; árak galicziai és magyar 34—35 $\frac{1}{2}$ frt. serbiai 28—29 frt a vágósuly mázsája.

küldeményéből, egyletünkől vetőmagot nyertek, hogy e burgonyafaj termési eredménye felüli jelentéssel együtt a tavasszal nyert magmennyiséget egyletünkhez visszazármasztatni sziveskedjenek, hogy így, e valóban meglepő eredményt adó burgonyafaj elterjedése tekintetéből, avval jövőre másoknak is szolgálhassunk.

TARTALOM: A magnemesítésről. — A bécsi nemzetközi gazdasági és erdészeti congressus. — Társalgó. Világkiállítási levelek XVIII. — Hernyópusztítás. — Pályázati hirdetés. — Szőlészeti statisztikai kimutatása a mezőségi borvidék marosi kerület helysegeinek. — Egyveleg. — Piaci árak. — Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törl. illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyaútcza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (37—48)

Eladó kosok.

Tisza László ő nagysága mezőn.-csáni gazdaságában több számfeletti $\frac{2}{8}$ és $\frac{5}{8}$ vér **Linkoln faj kos eladó.**

Megtekinthetők és megvehetők Mező-N.-Csánban, az ottani tisztartóságnál.

M.-N.-Csán, sept. 18. 1873.

Voditska János,
tisztartó.

(18)

(3—3)

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt

(1) melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben (19—24)

(alapítva 1865-ben)

5 millió.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, ugy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlhatók a Victoria által életbeléptetett társas-árva vagyon és egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: butor-, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárokra, boltban levő cikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihurczolkodás veszélye ellen.

Egyszersmind felhivatik a t. közönség **életbiztosítási** ajánlatait is a Victoriánál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja:

a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezekon kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési kiházasítási vagy férhezmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, ugy tulélési csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereségben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk, azonnal becsültetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők a „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner.

Szász.